BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI.

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) WILEŃSKA Nr. 25, m. Nr. 3.

Nr. Wilno, dnia 15 lipca 1927 roku. 78.

Treść numeru:

---------ooo § ooo----------

I.ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.-

"Lietuva" o stosunkach litewsko-polskich i o stosunkach w Polsce.-

"Lietuva" N.154 z 12 lipca r.b. Artykuł p.t."Uwagi".

Streszczenie:

W ostatnich czasach znów się zaczęły ukazywać pogłoski o rzekomych układach litewsko-polskich.Były nawet wiadomości,jakoby porozumienie już nastpiło.Warunki porozumienia miały być różnorakie. Według jednych pogłosek Polska miała zwrócić Wilno Litwie,według innych zaś z Wileńszczyzny miał powstać osobny kanton.-

Powszechnie wiadomą jest na Litwie rzeczą,że wszystkie te pogłoski nie miały uzasadnienia.Ciekawem jest jedynie kto i w jakim celu pogłoski te rozpuszcza. Podobno jednem ze źródeł wzmiankowanych pogłosek jest Moskwa.Trudno jednak orzec w jakim celu Moskwie pogłoski te są potrzebne.Zdaje się bowiem,że Moskwa sama w pogłoski te ufa,co przemawiałoby za tem,że w kuźnica tych nie jest jednak w Moskwie.-

Według innych źródeł pogłoski o układach z Litwą fabrykuje Warszawa.Byłoby to rzeczą więcej zrozumiałą. Polsce bowiem zależy na pożyczce z Ameryki,rokowania o pożyczkę jak wiadomo utknęły na matwym punkcie z powodu zabójstwa Wojkowa oraz naprężenia stosunków polsko-rosyjskich co kapitalistów amerykańskich nastraszyło.Zamiast spodziewanych 100 miljonow dolarów udało się Polsce uzyskać zaledwie 20 miljonów dolarów,co jest przy stosunkach polskich kroplą w morzu.Amerykanie obawiali się udzielić Polsce 100 miljonowej pożyczki z tego względu,że Polska za wiele ma wrogów:/Rosja,Litwa,Niemcy,Ukraińcy,Białorusini/.W związku z tem Polska stara się rozpuszczać pogłoski,jakoby wrogowie jej stać się już mieli największemi przyjaciółmi;z Niemcami wszystko ma być w porządku;z Rosją również,z Litwą toczą się układy,a nawet już porozumienie rzekomo nastąpiło.Syrena warszawska wszelkimi sposobami stara się przywabić amerykańskiego dolara,który jednak jest starym wróblem i nie da się ująć na plewy,unikając krajów,gdzie pachnie prochem.-

Co się tyczy wewnętrznych stosunków Polski,to również nie są one do pozazdroszczenia.Tak np:szykowane z taką pompą uroczystości koronacyjne w Wilnie zawiodły-Sama prasa polska narzeka,że pielgrzymów litewskich i białoruskich,dla których głównie uroczystość ta miała się odbyć przybyło do Wilna bardzo mało.W uroczystości wzięło głównie udział sporo osób z urzędowych sfer polskich, biskupów,ministrów i t.d.Resztą w ciągu całej uroczystości padał silny deszcz.Wilnianie powiadają,że same niebiosa nie sprzyjały tej politycznej niezamaskowanej demonstracji.Tak więc w Polsce dzieje się niedobrze.Tem niemniej nie traci prasa polska rezolnu i stara się wszem wobec i każdemu wzosobna zapewnić,że wszystko idzie po jak najlepszej drodze.-

ię zaczęła ... ukazywać
o-polsko

Wilna
stać osobny kanton.-
adomą jest na Litwie rzeczą,że
miały uzasadnienia.Ciekawem
im celu pogłoski te rozpuszcza.
wzmiankowanych pogłosek jest
w jakim celu Moskwie
bowiem
oskwa sam
kuźni

odeł pogłoski o układach z Lit-
by to rzeczą więcej zrozumiałą.
życzce z Ameryki,rokowania o po
na martwym punkcie z powodu
żenia stosunków polsko-rosyj-
kańskich nastraszyło.Zamiast s
dolarów udało się Polsce uzysk
olar[illegible] jest przy sto
[illegible] obawiali się
ki z tego względu,że Polska
twa,Niemcy,Ukraińcy,Białoru-
stara się rozpuszczać pogłos
się już mieli największemi
tko ma być w porządku
ię układy,a nawet
rena warszawska
amerykańskie,

elegrzymów litewskich i
uroczystość ta miała się
mało.W uroczystości wzię
urzędowych sfer polskich,
w ciągu całej uroczystoś
powiadają,że sam niebios
niezamaskowanej demon-
się niedobrze.Tembardziej
stara się wszem wobec
zystko idzie po jak naj-

II.ŻYCIE GOSPODARCZE.-

R e f o r m a r o l n a n a L i t w i e w 1926 r.-

"Lietuvos Ukis" N.6 /57/ t.V. z czerwca r.b. Artykuł p.t.:"Reforma rolna na Litwie w 1926 r.". Streszczenie:

Obszary nierozparcelowane.

Według wiadomości zebranych przez powiatowych urzędników urządzeń rolnych,do dn.1 stycznia 1927 r.było na Litwie 312.866 ha nierozparcelowanych gruntów; w obszar ten wchodzą również dwory,jakie zaczęto parcelować w 1926 r.Nierozparcelowane grunta znajdują sie w rękach 1.664 właścicieli.Faktycznie właścicieli jest znacznie więcej, gdyż wielu z pośród nich przeprowadziło podział.Przypuściwszy,iż właścicieli takich jest 1800 i do każdego z nich należy po 80 ha,obszar pozostawionych norm wyniesie w takim razie około 144 tys.ha.Pozostaje przeto na potrzeby reformy rolnej 168.866 ha,z czego również nie ulegnie parcelacji całość,gdyż całemu mnóstwu właścicieli posiadających mniej niż po 200 ha gruntu,pozwoli się sprzedawać ziemię z własnej ręki.Z powyższego wynika wniosek,że wielkie gospodarstwo będzie się rozdrabniać także w 1927 r.za sprawą samych właścicieli.Ile i w jakim powiecie pozostało jeszcze nierozparcelowanej ziemi wynika to z tabelki Nr.1,którą podajemy w załączeniu.-

Dzierżawa ziemi.-

Obszar dzierżawionej ziemi corocznie się zmniejsza.Tak np: w 1923 r. dzierżawiono 194.019 ha, zaś w 1926 r. zaledwie 82.091 ha.Oddawano ziemię w dzierżawę głównie drobnym dzierżawcom.Na każdego z tych ostatnich wypadało przeciętnie po 10 ha.Stosunki dzierżawne ilustruje tabelka Nr.2.-

Zaopatrzenie osadników.-Pożyczki.-

W 1926 r. podobnież,jak w latach ubiegłych, udzielano osadnikom pożyczek w naturze /materjał leśny, budynki,zasiewy i t.p./ i w gotówce.Co się tyczy pierwszego rodzaju pożyczek trudno narazie wysokość ich określić.Pożyczek pieniężnych wydano nieco mniej aniżeli w 1925 r.mimo,że liczba osadników znacznie wzrosła.Rozdawnictwo pożyczek pieniężnych ilustruje tabelka Nr.3.Z powyższej tabelki wnioskujemy,iż pojedyńczy osadnik uzyskał przeciętnie:na potrzeby zasiewów - 230 lt, na nabycie inwentarza - 260 lt i potrzeby rozbudowy - 260 lt.Zdarzało się bardzo często,iż osadnik,po otrzymaniu pożyczki na nasienie,nie otrzymywał pożyczki na zakup inwentarza.Miewało to miejsce z racji braku kredytów rządowych.Pożyczki pieniężna na cele rozbudowy udzielane były jedynie osadnikom,którzy nie otrzymywali budulca.Mówiąc o kredytowaniu osadników,wspomnieć należy o Banku Ziemskim,który udzielił osadnikom w 1926 r. znacznego poparcia.Żałować należy,iż Bank Ziemski nie prowadził osobnego wykazu sum udzielonych osadnikom w postaci pożyczek.-

Sprzedaż ośrodków dworskich i parcel poszczegól

Sprzedaż gruntów i młynów państwowych dokonała się na wiosnę 1926 r. Obrazuje to tabelka Nr.4.Ogółem Urząd Reformy Rolnej sprzedał w 1926r.państwowych i wywłaszczonych ośrodków dworskich i młynów dwukrotnie więcej aniżeli w 1925 r.Likwiduje się przeto stopniowo mienie państwowe,uzyskane drogą reformy,zaś środki stąd płyną na potrzeby kredytowania osadników.-

T A B L I C A I.

N i e r o z p a r c e l o w a n y o b s z a r r o l n y .

Nazwa powiatu:	Liczba posiadaczy rolnych		Obszar rolny		Obszar nierozpar.	Ogólny obszar rolny
	Ponad 150 ha.	Poniżej 150 ha.	Ponad 150 ha	Powyżej 150 ha.		
Olicki	8	22	I7I8	2277	756	47I
Birż.Poswolski	32	62	9608	7003	-	I66II
Jezioroski	4	I9	682	I9I6	-	I3638
Kowieński	26	82	5062	8576	-	I3638
Kiejdański	25	74	8659	7294	3682	I9635
Kretyngowski	24	30	6I45	3244	I304	I0693
Marjampolski	5	I8	990	I88I	-	2870
Możejkowski	24	32	5485	3877	-	9362
Poniewieski	79	70	I2652	8335	I853	228I3
Rosieński	98	108	25678	123I8	9I96	47I92
Rakiski	27	29	7330	39I0	4347	15587
Sejneński	4	8	108I	777	-	1858
Szakiowsko-Wyłk.	6	15	137I	1520	1427	43I8
Szawelski	124	175	37733	19753	5153	62639
Taurogski	31	69	70I8	774I	1756	165I5
Telszewski	39	47	11055	5688	5I0I	2I844
Trocki	-	-	-	-	1387	1387
Uciański	16	46	2765	505I	-	78I6
Wiłkomierski	64	122	15356	13098	2284	30738
Razem	636	1028	16636I	114259	38246	3I2866

T A B L I C A II.

W Y D Z I E R Ż A W I O N O Z I E M I , M Ł Y N O W I t . p .

Nazwa powiatów:	Liczba umów:	Ziemia ha	Ziemia mt.kw.	Lokale	Młyny.	Sady	Cegielnie	Różne zakł.	Lt.
Olicki	274	2I4I	9888	6	4	-	-	-	47960,89
Birżański	234	3688	953I	-	4	4	-	1	36997,66
Kowieński	134I	3963	3093	5	-	2	-	-	147468,82
Kiejdański	374	556I	1979	-	1	-	-	-	74498,18
Kretyngowski	390	3696	3386	13	3	-	-	-	44893,84
Marjamp.-Sejneński	598	2682	9259	-	4	3	1	-	37449,05
Możejkowski	327	1616	6584	-	2	-	-	-	37665,39
Poniewieski	465	3857	3443	1/2	2	-	1	-	73695,40
Rosieński	650	8710	4104	14	1	3	-	-	75059,75
Rakiski	49I	6707	8937	-	-	-	-	-	57577,93
Szawelski	1352	15395	7498	2	-	3	-	-	183221,89
Taurogski	199	1929	73I8	13	-	-	6	-	17986,60
Telszewski	376	3509	0063	9	1	2	-	-	250II,05
Trocki	228	3256	1072	1	4	-	-	-	36285,20
Wiłkomierski	290	6926	4706	-	8	-	-	-	62824,99
Uciańsko-Jezioroski	438	3844	433I	7	2	11	-	-	64545,83
Wyłkowyski	4I5	4600	3966	1	-	13	-	-	64340,50
Razem	8442	8209I	9I58	7I,5	36	4I	8	1	1087I82,97

T A B L I C A III.

Pożyczki pieniężne wydane w 1926 roku

Powiat	Liczba zaopatrzonych osadników	Zasiewy. Lity	Inwentarz Liczba zaopatrz osadnik.	Inwentarz Lity	Rozbudowa Liczba zaopatrz osadn.	Rozbudowa Lt.	Ogółem pożyczek w litach
Olicki	152	44070	139	44070	85	35260	123400
Birżański	159	2849I	2I4	53509	153	328I0	1148I0
Kowieński	162	3I270	163	58090	112	37920	127280
Kiejdański	20I	39990	131	39990	160	32000	111980
Kretyngowski	209	23I60	189	23I60	49	18580	64900
Możejkowski	145	52740	19I	52740	153	42I70	147650
Marjamp.-Sejneński	123	35570	129	35570	153	27980	99I20
Poniewieski	228	62930	274	63I30	170	50300	176360
Rosieński	220	57320	193	57320	287	45830	160470
Rakiski	85	18060	83	18260	44	145I0	50830
Szawelski	257	69480	151	70480	139	56000	195960
Taurogski	174	39990	100	39990	65	32000	111980
Telszewski	186	39820	192	39820	107	3I860	111500
Trocki	103	30980	127	3I280	111	248I0	87070
Wiłkomierski	24I	53428	200	5I550	152	4I220	146I98
Uciańsko-Jeziorowski	104	32080	154	32170	105	25760	900I0
Wyłk.-Szakiowski	373	64290	363	64990	26I	5I990	181270
Razem	3I22	723669	2993	776II9	2306	60I000	2I00788.-

T A B L I C A IV

Sprzedaż ośrodkżw dworskich i parcel poszczególnych .-

Powiat	Ośrodki dworskie: Liczb.	Obszar w ha	Suma w lt	Parcel drobn.: Liczb.	Obszar w ha	Suma w lt	Młynów: Liczba	Suma w lt	Ogólna liczba w lirach
Olicki	1	30,8	40100	19	35,1	39253	1	50200	192553
Birżański	-	-	-	4	46,7	15040	-	-	15040
Jeziorowski	1	42,4	35050	2	16,0	3325	-	-	38375
Kowieński	1	30,9	50300	4	36,1	18035	-	-	68335
Kiejdański	2	124,7	119400	7	62,4	25580	-	-	147980
Kretyngowski	2	90,1	69800	2	6,4	2665	-	-	72465
Marjampolski	1	43,6	70200	-	-	-	-	-	70200
Możejkowski	2	86,4	91800	19	287,0	68642	1	20150	180592
Poniewieski	-	-	-	1	3,0	1200	1	49650	50850
Rosieński	2	75,0	83450	4	15,7	6500	-	-	89950
Rakiski	-	-	-	2	28,4	4340	-	-	4340
Sejneński	-	-	-	-	-	-	1	50100	50100
Szawelski	5	206,4	245450	12	93,2	21534	-	-	266984
Szakiowski	-	-	-	4	3,6	6820	-	-	6820
Taurogski	1	56,2	31900	15	87,6	25139	-	-	57039
Telszewski	1	37,5	36100	7	12,5	5550	2	46900	88550
Trocki	3	50,6	79700	-	-	-	2	44150	123850
Uciański	-	-	-	-	-	-	1	7000	7000
Wiłkomiewski	2	86,4	90250	4	12,5	2357	2	86600	179207
Wyłkowyszkowski	-	-	-	6	7,3	8246	1	26000	34246
Ogółem	22	961,0	1043500	112	753,2	257226	12	380750	1681476

Urzędowy przegląd życia gospodarczego Litwy.-

Odczyt radjowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dn. 9 lipca r.b.zamieszczony w "Lietuvie" N.154 z 12 lipca r.b..

Streszczenie:

Sianokos trwa na Litwie w całej pełni,w związku z piękną pogodą,jaka się utrwaliła.Są wiadomości,że wzdłuż Niemna,Dubissy i Niewiaży siano zostało już zebrane.W suchszych miejscach siano udało się w roku bieżącym dobrze.Gdzieniegdziex zakończono także zbieranie koniczyny,która w roku bieżącym przyniosła nadspodziewanie pomyślny plon.W niektórych miejscowościach zebrano koniczyny dwukrotnie więcej,aniżeli w innych latach.Stan zasiewów wskutek panującej pogody znacznie się poprawił, zwłaszcza stan ogrodowizn.W związku z tem są nadzieje na dobry urodzaj,szczególnie w powiatach:Szacki,Wyłkowyckim marjampolskim i innych zachodnich powiatach.-

Co się tyczy naprawy dróg,Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wydało wiosną r.b. rozporządzenie w sprawie żwirowania dróg.Narazie wykonywanie tego rozporządzenia zostało wstrzymane ze względu na roboty polne.Jesienią jednak ludność znów będzie musiała przystąpić do pracy nad podniesieniem stanu dróg.W powiatach:Marjampolskim, Taurogskim i Poniewieskim drogi w roku bież. wyglądają szczególnie dodatnio.Zaoszczędzone na różnych redukcjach pieniądze używa skarb po za remontem dróg także na podnoszenie stanu gospodarki rolnej i na cele meljoracyjne. Tak np: w roku bieżącym osuszone zostało 50.000 niemal ha mokrych dróg.Kredyty dla wsi stały się bardziej dostępne a jednocześnie Bank Ziemski opracowuje ustawę o kredycie długoterminowym, hipotecznym.Pozatem rząd prowadzi agitację,mimo silnego sprzeciwu partyj,za skupianiem się rolników w jedną organizację celem podniesienia stanu gospodarczego kraju i obrony ekonomicznych interesów rolników.- Idea jedności rolniczej znajduje wśród szerokich mas coraz szersze uznanie, czego wyrazem są zjazdy rolnicze w Wiłkomierzu,Rosieniach i t.d.Należy się spodziewać,że koncepja jedności rolniczych wkońcu weźmie górę i pozwoli zjednoczyć w rękach rolników całą należną im siłę.

Sytuacja ekonomiczna kraju zaczyna się podnosić Niedawno wprawdzie niektóre fabryki zredukowały liczbę zatrudnionych robotników,ledz są to echa czasów dawniejszych, od jesieni bowiem fabryki te rozpoczną swą działalność na nowo.Produkcja przemysłowa w roku bieżącym wzrosła W ciągu pierwszych czterech miesięcy r.b. produkcja piwa wzrosła o 23%,wina o 43%,zapałek o 15% i gilz o 19%.Powstawać zaczynają nowe zakłady przemysłowe,jak np:W Szawlach,gdzie powstaje wielka fabryka konserw.Rząd zdecydowany jest inicjatywą prywatną popierać jak najszerzej.W związku z tem nie będą tolerowane zakłady przemysłowe, które utrzymują się jedynie z subsydjów;zakłady takie na równi z prywatnemi będą musiały płacić podatki i świadczenia. Inspektorat kooperatyw i instytucyj kredytowych opracowuje regulamin przy pomocy którego unieszkodliwiłoby się niepożądaną konkurencję wspomnianych instytucyj.-

Izba Rolnicza oraz Izba Handlowo-przemysłowa nabierają coraz większego znaczenia.Wkrótce ma powstać Izba Robotnicza.Trzy te instytucje złożone i fachowców i specjalistów będą miały zawsze sposobność zabrania głosu ws sprawach,dotyczących ich resortu.Stan finansowy kraju jest dobry.Podatki wpływają pomyślnie.Skarb posiada około

11 miljonów litów nadwyżki budżetowej.Rząd w dalszym ciągu wiernie się przytrzymuje polityki oszczędnościowej.Do maja r.b. wydatki handlowe mogły wynieść ustawowo 33,3% całego budżetu,tymczasem wyniosły zaledwie 30,4%.Ubolewać należy,że w społeczeństwie litewskiem objawów polityki oszczędnościowej zauważyć się nie daje.Przeciwnie, import przedmiotów luksusowych zamiast się zmniejszać - wzrasta /jedwabie,obuwie zagraniczne i td./ W związku z tem niezrozumiałe są utyskiwania społeczeństwa na ciężki byt ekonomiczny.-

"Lietuvis" o układach ekonomicznych pomiędzy Litwą a Niemcami.

"Lietuvis" N.139 z 5 lipca r.b.Artykuł p.t."Zbliżają się układy ekonomiczne z Niemcami". Streszczenie:

Układy ekonomiczne litewsko-niemieckie,jakie mają się wkrotce rozpocząć nie powinny napotkać na większe trudności,gdyż zarówno ze strony rządu niemieckiego,jak też litewskiego uzgodnione są zdania co do zadań i celów takich układów.Litwa w obliczu olbrzymiego handlu zagranicznego Niemiec mogłaby się wydawać napozór quantité negligeable.Nie należy jednak zapominać,że odegrywają w danym wypadku rolę nietylko rachuby materjalne,lecz także motywy psychiczne i polityczne.Litwa nie ukrywa swej chęci tworzenia z sąsiadem zachodnim wygodnego traktatu handlowego,któryby pozwolił gospodarstwu litewskiemu,zwłaszcza w zakresie rolnictwa na rozwój.Rynek niemiecki jest najbardziej naturalnym i najbardziej korzystnym dla eksportu litewskiego.

Z drugiej strony,wiadomą jest rzeczą,że Niemcy również są zainteresowane w zawarciu układu handlowego z Litwą, mimo,że eksport lub import litewski nie mogą zbytnio Niemcom imponować.Litwa jest sąsiadem Prus Wschodnich które posiadają tyleż niemal ludności co Litwa i podobnież jak ta ostatnia opierają się przeważnie na rolnictwie.Prusy Wschodnie,będąc jak gdyby wyspą pomiędzy morzem polskiem a litewskiem stanowią przedmiot ustawicznej troski metropolji niemieckiej,która zabiega,ażeby Prusy nie osłabły i nie stały się objektem aspiracyj polskich.Tem się też tłumaczy,że Berlin,Prusy Wschodnie wspiera na różne sposobami:finansowe,kulturalne,narodowe i t.d.Zaznaczyć przytem należy,że Prusy Wschodnie,jako kraj par excellence agrarny są bardziej konserwatywne od innych prowincyj niemieckich.Konserwatyści wschodnio-pruscy zaczęli w ostatnich czasach coraz więcej się interesować swym wschodnim sąsiadem Litwą.Stwierdzić należy,że wśród młodszej generacji nacjonalistów niemieckich ujawnił się już prąd,który uznaje prawo do egzystencji narodu litewskiego i uświadamia sobie,że ze strony litewskiej żadne niebezpieczeństwo narodowym interesom niemieckim nie grozi.-

Z biegiem czasu wzajemna znajomość pomiędzy obu krajami będzie zwrastała co przyczyni się do tem lepszej oceny wzajemnej.Ekonomiczne układy litewsko-niemieckie mają więc przed sobą piękne perspektywy.Zarówno polityczne, jak i ekonomiczne interesy obu krajów przemawiają za tem, ażeby gabinety obu krajów szukały sposobu nawiązania bliższej współpracy ekonomicznej.W układach też jakie mają pomiędzy obu krajami nastąpić nie powinno być żadnych ukrytych celów politycznych.Otwarte stawianie kwestji i wzajemne szanowanie się sąsiedzkie powinno doprowadzić do dobrych rezultatów.-

Wyjaśn o dzisiejszej kooperacji litewskiej.- [III. Str. 1]

"Rytas" N.154 z dnia 11 lipca r.b. Artykuł p.t. "Kooperacja litewska dni dzisiejszych". Streszczenie:

Historja kooperacji litewskiej jest jeszcze tak świeża, że liczy sobie dziś zaledwie trzecie dziesięciolecie. Ciężkie warunki polityczne i kulturalne przyczyniły się do tego, że kooperacja litewska tak późno zaczęła istnieć. W każdem skupisku kooperacyjnem dopatrywały się władze rosyjskie ruchu narodowościowego.- Wojna światowa burzyła znów do gruntu owoce kilkoletniej pracy. Po zakończeniu wojny i po odzyskaniu przez Litwę niepodległości rozpoczyna się nowa era kooperacji litewskiej. Naród, który się wyzwolił z wiekowej niewoli z całą siłą energji potencjalnej bierze się do pracy twórczej. Kierując się instynktem zrozumiał naród litewski, że odbudowa zniszczonego kraju może być przeprowadzona jedynie viribus unitis i dlatego w początkach 1918 roku daje się na Litwie zauważyć żywiołowy pęd do zakładania różnych koperatyw. W rezultacie trudno dziś znaleść na Litwie zakątek, gdzieby myśl kooperacji nie zapuściła mniej lub więcej głębokich korzeni. Litwa, będąc krajem o średnim stanie rolniczym nie potrafi przejść do bardziej doskonałej techniki uprawy rolnej i do bardziej produkcyjnego użytkowania wolnych kapitałów krajowych, nie przystosowując zasad kooperatyw. Tem się też tłumaczy tak niebywały wzrost ruchu kooperacyjnego na Litwie. Ponieważ kooperacja litewska przeżywa obecnie zaledwie stadjum organizacyjne, przeto ważną jest rzeczą, ażeby poszczególne działy kooperacji w należytym czasie stanęły na odpowiednim, normalnym poziomie. Jeżeli chodzi o klasyfikację, to kooperację litewską zaliczyć można do kooperacji rolniczej, przyczem pomija się niewielką liczbą kooperatyw robotniczych nie odegrywających w rzeczywistości większej roli. Kooperacja litewska łącząc w jedno warstwę rolników powinna nie różniczkować się na poszczególne grupy według poglądów politycznych ich członków, a tylko zmierzać do wytworzenia możliwie jednolitej, potężnej, licznej organizacji. Niestety, skonstatować należy fakt, że kooperacja litewska utraciła po wojnie światowej swą jednolitość i stała się areną zapasów poszczególnych partyj politycznych. Jakie są tego przyczyny?

Kto śledzi za biegiem ekonomicznego i politycznego życia Litwy, dla tego zrozumiałą jest rzeczą, że kooperacji litewskiej nie mógł inny los spotkać. Kooperacja litewska, jako organizacja ekonomiczna łączy warstawę rolników, zaś każda warstwa, każdaklasa posiadając swoiste warunki życia i odrębne interesy stara się je bronić, uciekając się do formy partji politycznej. W związku z tem wszędzie się widzi żywi związek ekonomiki z polityką. Trudno jest przeprowadzić wyraźną linję pomiędzy interesami ekonomicznemi rolnika, a dziedziną polityki.-

Inaczej być nie może. Kooperacja jako taka jest jedną z form uznanych, jako formy walki klasowej. Zapewne nie istnieje dziś żaden pogląd teoretyczny na kooperację przyznający, że poszczególne klasy łączyć się mogą w kooperacje, zapominając o swych pogladach politycznych. Praktyka Europy Zachodniej najlepiej o tem świadczy. W Niemczech

naprzykład,kooperacja rolna znajduje się pod wpływami partji konserwatystów natomiast kooperacja spożywców-robotników podlega silny wpływom partji socjal-demokratów.Praktyka na Litwie okazała,że głoszona teoretycznie polityczna neutralność kooperacji jest pustym frazesem, który się rozpowszechnia wśród nieorjentujących się mas ludności.Trzeba być zbyt naiwnym,ażeby nie dostrzec,że stronnicy neutralnej kooperacji dokładają wysiłków do wzmocnienia swych wpływów w kooperacji i do uczynienia z jej podatnego terenu do działalności politycznej.Kto nie chce okazać swego prawdziwego oblicza, ten lubi się na Litwie przykrywać hasłami"neutralności",w przeciwnym bowiem razie straciłby zaufanie wśród ludności.Warstwa rolników litewskich ciemiężona od stulaci stała się indyfenetną w zakresie obrony swych praw socjalnych.Z tej też przyczyny jaróżniejsze grupy polityczne korzystając z drzemki społeczno-politycznej rolników litewskich zaczynają siębie przedstawiać,jako obrońców interesów rolników.Egzystencja każdej partji wymaga podtrzymującej partję masy.Główną masę ludności Litwy stanowią rolnicy.Z tej też przyczyny najróżniejsze polityczne grupy,nie mające nic wspólnego z partja rolników i przykrywające się pięknemi hasłami rzekomej walki o interesa rolnicze,starają się zająć przodującą rolę w politycznem i ekonomicznem życiu kraju.Na Litwie dzisiaj istnieją aż cztery partje polityczne reprezentujące interesy rolników.Dzięki takiemu rozbiciu też panuje niesłychane zróżniczkowanie wśród samych rolników.W miarę jednak,jak wzrasta ogólny poziom kultury, dojrzewa też polityczne uświadomienie rolników litewskich.Już obecnie część rolników rozumie,że podniesienie poziomu ekonomiczno-kulturalnego w kraju zależy od wysiłków samych rolników.Otrząśnięcie się od partyj politycznych,które pod pozorem obrony interesów rolników dbają jedynie o własną skórę,nastąpić może jedynie drogą skupienia wszystkich sił w jedną potężną partję pod hasłem:"Chrześćcjaństwo,narodowość,demokratyzm i własność Pod powyższemi hasłami zjednoczeni rolnicy unikną zróżniczkowania politycznego, stwarzając mocną i jednolitą partję,zwaną Ukininku Sajunga /związek rolników/.-

Po otrząśnięciu się od wpływu karjerowiczów politycznych,rolnicy gruntownie oczyszczą kooperację od naleciałości socjalizmu,ateizmu,liberalizmu i ducha łatwego zysku.Jednocześnie wypadnie przeprowadzić organizacje rolników w związki ekonomiczne,któreby odpowiadały istotnie potrzebom klasy rolniczej.Dziś już można się poszczycić pozytywnemi owocami powyższej polityki.Dziś już bowiem istnieją niejako twierdze ekonomiczne rolników:Centralny Bank Rolniczy,Związek Litewskich Kooperatyw Rolniczych,Związek Spółek Przetworów mlecznych oraz Centrale Kooperatyw.Nie należy jedynie opuszczać rąk,a zawita przed rolnikami litewskimi jasna przyszłość

Takie są drogi,po których kroczyć winien naród litewski,ażeby ten rychlej wyjść z nędzy i ciemnoty.Komu zależy na przyszłości Litwy ten nie może pozostać biernym w tej szczytnej pracy. O tem wszystkiem nie powinnien zapominać zwłaszcza rząd litewski, w którego rękach znajdują się kapitału całego kraju.Pieniądze zebrane drogą podatków od rolników winne być przekazane napotrzeby rolników.Organizacje rolnicze korzystać winne z poparcia rządu,tak jak tego wymaga zasada sprawiedliwości.-

"L i e t u v i s" o u c h w a ł a c h k o n g r e s u k a t o l i c k i e g o w K o w n i e .-

"Lietuvis" n.15I z dnia 11 lipca r.b.Artykuł p.t.t "Po odczytaniu uchwał kongresu katolickiego". Streszczenie:

Uchwały kongresu katolickiego,jaki się ostatnio odbył w Kownie mają wielkie znaczenie dla całego społeczeństwa litewskiego, gdyż dotyczą różnych dziedzin życia społecznego i politycznego.Między innemi kongres w rezolucjach swych wspomniał o interesach kooperacji,która jak wiadomo jest jedną z najaktualniejszych spraw krajowych.Kongres w sprawach kooperacji uchwalił co następuje: "Punkt 1-szy.Ponieważ wyraźnie w interesie Litwinów leży x łączyć się w kooperatywy, lub je popierać, 2/ Ponieważ najważniejszą sprawą organizacji kooperatywy jest umowa wzajemna wymagają wielkiej solidarności,3/Ponieważ kooperatywa należycie prowadzona daje zysk,którego część winna być wydzielona na czysto-kulturalne cele,przeto kongres katolicki uchwala,ażeby katolicy łączyli się jedynie w katolickie kooperacje i zyski,jakieby te przynosiły oddawali na cele kultury katolickiej."

Kongres rozumuje,że sprawy ~~kłukn~~ kulturalne katolików są ważniejsze,aniżeli sprawy kulturalne nie-katolików,mimo,że kongres był zgromadzeniem o dużym autorytecie,mimo że uczestniczyli w kongresie nawet biskupi,wątpić jednak należy,czy powyższa uchwała w sprawie datków na cele kulturalne jest słuszna i celowa.Idea kooperacji nie pozwala na podział społeczeństwa na katolików i na nie-katolików,gdyż wnosiłoby to zbyt wielki rozłam wśród obywateli tego samego państwa.Kooperacja jest wynikiem jak najdalej posuniętej solidarności.To też podział członków kooperacji na katolików i nie-katolików jest spaczeniem samych idei kooperacji.Na przyszłość katolickie kongresy na Litwie winnyby unikać podobnej stronniczości.-

"L i e t u v i s" o p r z e j ś c i u k r i k s z c z i n i ó w d o o p o z y c j i .-

"lietuvis" N.152 z dnia 12 lipca r.b. Artykuł p.t.: "Dlaczego chrześćjańscy demokraci /ch.d./ i Związek Rolników /u.s./ przeszli do opozycji?".Streszczenie:

Wiadomą powszechnie jest rzeczą,że czysto-narodowy rząd powstał nie odrazu.Po przewrocie grudniowym roku ubiegłego w rządzie ~~xxxxxxx~~ uczestniczyły następujące partje:związek Litwinów-narodowców /tautininkai/,partja rolników litewskich,związek rolników litewskich /u.s./, chrześćjańscy demokraci /ch.d./ i litewska federacja pracy /.d.f./. Ogółem więc rząd koalicyjny składał się z przedstawicieli pięciu ugrupowań politycznych.-

Pierwszą partją, która ustąpiła z rządu była partja rolników /ustąpienie dn.12 kwietnia/,kiedy to wespół z liaudininkami socjaldemokratami,Żydami,Polakami i Niemcami głosowała za uwolnieniem spiskowca dr. Pajauisa i za wyrażeniem votum nieufności rządowi.W związku z tem jeden z członków partji rolniczej w rządzie wystąpił z rządu,drugi zaś w rządzie pozostał występując z partji.

W rządzie pozostały więc cztery grupy polityczne:tautininkowie oraz t.zw. blok chrześćjański.Dnia 12 kwietnia r.b. po rozwiązaniu Sejmu wyłoniła się kwestja programu prac rządowych na dalszy okres bez Sejmu. Umówiono się,że wszystkie partje popierające rząd wręczą każda od siebie swój program i naradzą się nad jego uzgodnieniem.Po zadeklarowaniu stanowiska tautininków i darbo federacji okazało się,że krikszczioniowie i u.s. zajmują stanowisko wręcz przeciwne i że porozumienie co do wspólnego programu jest niemożliwe.W ten sposób dokonał się rozłam.

Ponieważ krikszczioniowie i u.s. pozwalają sobie częstokroć na rozpuszczanie nieprawdziwych wiadomości o przyczynach ustąpienia ich z rządu i przejścia do opozycji,przeto wskazanem byłoby wyjaśnienie istotnego przebiegu rzeczy,który doprowadził do rozłamu.

Dnia 20 kwietnia r.b.odbyła się narada przedstawicieli zblokowanych partyj,na których rząd się opiera. Z ramienia tautininków wziął udział w naradach prezes klubu ich adw.Norejko,z ramienia partji krikszczioniów prezes ich p.Krupaviczus,z ramienia u.s. leader ich p.Stulginskis i z ramienia darbo federacji - prezes dr.Ambrozajtis Wspomniana narada odbyła się w obecności Prezydenta Republiki i Premjera.Rozpatrywano sprawę wyjaśnienia i ułożenia się co do programu najbliższych prac.W związku z tem każdy z wymienionych powyżej przedstawicieli partyj wyraził w imieniu swej partji program prac w najbliższej przyszłości,jaki zdaniem danej partji byłby wskazany.Adw. Norejko w imieniu partji tautininków oświadczył,że partja jego zdecydowana jest:a/po rozwiązaniu Sejmu,który został zwołany na podstawie zobowiązującej dotychczas konstytucji i którego prawa przewidywała dotychczasowa ordynacja wyborcza,niepodobna rozpisywać wyborów do nowego Sejmu na podstawie dotychczasowej Konstytucji.Przed zwołaniem Sejmu należy przeprowadzić odpowiednie zmiany w Konstytucji i ordynacji wyborczej.b/Ponieważ według dzisiejszego pojmowania prawa źródłem wszelakiej władzy jest naród,przeto niezbędne poprawki w Konstytucji i ordynacji wyborczej dokonać należy drogą referendum.c/Zanim to się odbędzie niezbędną jest rzeczą stworzenie jednolitego gabinetu ministrów,którego wszyscy członkowie nietylko niebyliby przeciwni wspomnianym zmianom Konstytucji i ordynacji wyborczej,lecz gorliwie je popierali.d/Ponieważ sporo czasu upłynie zanim przeprowadzone zostanie referendum i zwołane na podstawie nowej Konstytucji i nowej ordynacji wyborczej Sejmu,zaś życie państwowe wciąż wysuwa aktualne zagadnienia,przeto niezbędną jest rzeczą,ażeby gabinet ministrów łącznie z Prezydentem Republiki wydawał tymczasowe zarządzenia mające moc ustaw,a które później przez Sejm zostałyby bądź zatwierdzone, bądź też zniesione.e/Należy niezwłocznie przeprowadzić rugi w aparacie administracyjnym zarówno państwowym,jak samorządowym,zwracając uwagę nietyle na partyjne przekonania urzędników ile na osobistą wartość człowieka oraz jego produkcyjność,przyczem przedewszystkiem usunąć należy tych,którzy zawinili przez pobieranie łapówek,przez nadużywanie swego urzędu dla interesów osobistych lub partyjnych,wreszcie których charakteryzowała bezczynność lub wrogie nastroje względem państwa; winowajców przekazać należy sądowi.

W imieniu u.s. p.Stulginskis oświadczył,że w programie jego partji leży: a/normowanie potrzeb kraju w granicach istniejącej Konstytucji,b/niezwłoczne zarządzenie wyborów do Sejmu i pozostawienie stanu wojennego celem zabezpieczenia bezpieczeństwa wewnętrznego, c/stworzenie jednolitego,energicznego rządu.-

Dr.Ambrozajtis w imieniu Darbo Federacji oświadczył co następuje: a/D.F. uważa przeżywany moment za wymagający unormowania form państwowych i wniesienia zasadniczych reform,b/celem ochrony narodu litewskiego i państwa od grożącego niebezpieczeństwa bolszewickiego i socjalistycznego i celem zapewnienia krajowi rozwoju społecznego,ekonomicznego,kulturalnego,chrześćjańskiego i narodowego,dalej , celem zapewnienia krajowi należytego Sejmu, winne być dokonane zasadnicze reformy w ustroju państwa.- Wszelako D.F.,która w swoim programie ma wypisane hasła demokratyczne nie może przystać na reformy, któreby deptały zakazy demokrat yzmu.c/obecny gabinet ministrów nie odpowiada włożonym nań niezwykle doniosłym obowiązkom,to też w rękach gabinetu nie może spoczywać dalszy los kraju. d/nowy gabinet ministrów winien składać się z ludzi wyraźnie rozumiejących doniosłość przeżywanego momentu,posiadających wyraźny plan pracy,wreszcie umiejący i mogący zapomnieć o własnych czy partyjnych interesach dla dobra kraju.e/Zaufanie względem nowego gabinetu ministrów zależeć będzie od pozytywnej pracy tego gabinetu dla dobra Litwy. f/Jednym z najistotniejszych warunków owocnej współpracy jest ciasny związek pomiędzy chrześćjańsko-narodowemi organizacjami społecznemi w rządzie i w szerokich warstwach społeczeństwa.

W imieniu partji krikszczioniów wreszcie p.M. Krupaviczius oświadczył: a/Zwlekanie z wyborami jest niepożądane i szkodliwe.Należy wprowadzić życie na normalne i prawne tory.Wielkiem jest niebezpieczeństwem życie bez Konstytucji.b/Sytuacja jest ciężka,potrzebny jest silny energiczny,zdolny rząd,któryby pracował z całem zaparciem się dla kraju.Rząd obecny należy zreorganizować.-

Po wysłuchaniu powyższych oświadczeń Prezydent Republiki zagadnął wszystkich mówców,czy oświadczenia te są ich własnemi poglądami,czy jedynie koncepcjami reprezentowanych przez nich partyj.Wszyscy mówcy zgodnie potwierdzili,że oświadczenia ich są wyrazem stanowiska centralnych komitetów odnośnych partyj.P.Krupaviczius zapytał przedstawiciela tautininków,czy złożone przezeń oświadczenie w imieniu tautininków jest ostatecznem,czy też mogą zachodzić jakieś w tej sprawie kompromisy.Na to przedstawiciel tautininków p.Norejko odpowiedział,że co do dwóch pierwszych zasadniczych punktów, a mianowicie co do niemożności natychmiastowego rozpisania wyborów do Sejmu i co do referendum narodowego,stanowisko tautininków jest ostateczne i kompromisów w danym wypadku być nie może.Na to p Krupaviczius oświadczył:Wobec tego krikszczioniowie będą musieli odwołać swych ludzi z gabinetu ministrów i naradziać się nad dalszem stanowiskiem partji,a mianowicie nad tem,czy partja Ch.D. ma przejść do opozycji,czy też w inny jakiś sposób uzgodnić swe prace z sytuacją wytworzoną.

Jak wiadomo krikszczioniowie i u.s.przeszli do stanowczej opozycji.-

---------------ooo § ooo---------------

VI. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.-

"Lietuvos Zinios" o likwidacji skargi kłajpedzkiej.-

"Lietuvos Zinios" w N.141 z dn. 8 lipca r.b. zamieszcza artykuł p.t.: "Czy skarga kłajpedzka została zlikwidowana"

Streszczenie:

W wywiadzie z przedstawicielami prasy premjer litewski wykazał, że na bieżącej sesji Rady Ligi Narodów skarga kłajpedzka nie została wciągnięta na porządek dzienny trybem formalnym. W myśl interpretacji art. 17 konwencji kłajpedzkiej, ustalonej przez Ligę Narodów w roku ubiegłym skargi na ewentualne pogwałcenie konwencji kłajpedzkiej mogą wpływać przed Radę Ligi Narodów jedynie za pośrednictwem członków Rady.

Według zapewnień premjera litewskiego p. Stresemann rozminął się ze wspomnianą powyżej procedurą, gdyż poprzestał jedynie na przesłaniu skargi Kłajpedzian na ręce Rady Ligi Narodów, nie zadając sobie fatygi na jej sformułowanie i na wręczenie we własnem imieniu. W związku z tem rząd litewski zaprotestował przeciwko pogwałceniu ustalonej procedury i dlatego skarga kłajpedzian nie była postawiona na porządek dzienny. W powyższym świetle cały proces, jakim przechodziła skarga kłajpedzka na bieżącej sesji Rady Ligi Narodów staje się jasnym. Skarga nie była postawiona na porządek dzienny jedynie wskutek tego że rozminięto się z formalnościami procedury.-

Powstaje jednak kwestja czy skarga kłajpedzka całkiem została na sesji bieżącej zlikwidowana. W danym wypadku prof. Woldemaras zaznaczył na posiedzeniu Rady Ligi Narodów, iż gotów jest wypełnić żądania Kłajpedzian-Kłajpedzianie zaś uskarżali się równie nad zwlekanie z rozpisaniem wyborów do Sejmiku oraz na wprowadzenie na obszarze Kłajpedy stanu wojennego. O ile jednak, co się tyczy wyborów sejmikowych, sytuacja dzisiaj się już wyjaśniła, to stan wojenny stoi w dalszym ciągu pod wielkim znakiem zapytania.-

Nie ulega wątpliwości, że prasa niemiecka, nie mówiąc już o samych kłajpedzianiach, interpretować będzie oświadczenie premjera litewskiego w Lidze Narodów w tem znaczeniu, że obietnice rządu litewskiego w sprawie poprawy praw politycznych i kulturalnych ludności kłajpedzkiej ma oznaczać również zgodę na zniesienie stanu wojennego. Tymczasem premjer litewski w wywiadzie z przedstawicielami prasy wyraźnie podkreślił, że obietnice złożone przezeń na sesji Rady Ligi Narodów w sprawie ochrony praw politycznych obszaru kłajpedzkiego, nie dotyczą zgoła stanu wojennego, gdyż wprowadzenie i skasowanie stanu wojennego jest kwestją ogólną ochrony państwowej, o której nie mogą decydować postanowienia konwencji.

Premjer stoi przeto na stanowisku, że ani stan wojenny ani cenzura wojskowa na terytorjum Kłajpedy zniesione nie będą. Czynne zaś będą zarówno cenzura, jak też stan wojenny nawet podczas wyborów do Sejmiku. Trudno przypuszczać, ażeby Kłajpedzianie byli zadowoleni z takiego stanowiska rządu litewskiego. Interpretując w swoisty sposób oświadczenie premjera litewskiego w Radzie Ligi Narodów Kłajpedzianie niewątpliwie znów słać będą skargi do Ligi Narodów. P. Stresemann też, jak się należy spodziewać, znów będzie pośredniczył Kłajpedzianom na sesji

jesiennej Rady Ligi Narodów,z tą wszelako różnicą,że nauczony doświadczeniem sesji bieżącej nie ominie się niemiecki minister spraw zagranicznych z formalnościami związanemi z przedłożeniem skargi Radzie Ligi Narodów.

W obliczu powyższych danych jasną staje się rzeczą,że trudności rządu litewskiego w stosunku do Kłajpedy nietylko się nie zakończyły, lecz właśnie teraz się rozpoczynają.Przedewszystkiem skargi kłajpedzkie dają Niemcom w ręce atut polityczny w ich układach ekonomicznych z Litwą, które wkrótce mają się rozpocząć.Pozatem skargi kłajpedzkie niewątpliwie mają na celu podsycanie zamiarów nacjonalistów niemieckich,zmierzających do zupełnego oderwania obszaru Kłajpedy od Litwy.

Naród litewski winien więc podwoić swoją czujność.

"Lietuvis" o sytuacji w Kłajpedzie.-

"Lietuvis" w N.150 z dnia 9 lipca r.b. Artykuł p.t.: "W kraju Kłajpedy powraca sytuacja normalna". Streszczenie:

Dnia 7 lipca r.b. magistrat kłajpedzki zdecydował się nareszcie na wciągnięcie na listy wyborcze do sejmiku kłajpedzkiego Litwinów pochodzenia wielkolitewskiego zamieszkałych na terytorjum Kłajpedy.Nareszcie się kończą te wielkie nieporozumienia,jakie się w swoim czasie wytworzyły pomiędzy rządem litewskim, a autonomicznemi instytucjami obszaru Kłajpedy ~~xxxxxx~~ w sprawie praw wyborczych, Litwinów,którzy zamieszkując na terytorjum Kłajpedy pochodzili z Wielkiej Litwy.Nieporozumienia te tak długu utrudniały normalne życie na gruncie kłajpedzkim.- Przyczyną tych nieporozumień była zawiść i złość;nieporozumienia sięgały tak daleko,że nawet w Lidze Narodów musiano się niemi zajmować.

Wybory do Sejmiku przewidziane są w końcu kwietnia r.b.Gdy się zakończyły nieporozumienia,należy przyjrzeć się bliżej ich przyczynie.Jeżeli chodzi o względy formalne to stwierdzić należy, że początkiem nieporozumień była niejednolita interpretacja konwencji kłajpedzkiej oraz ordynacji wyborczej do Sejmiku.

Art.11-sty konwencji kłajpedzkiej ustala,że wybory do sejmiku kłajpedzkiego odbywają się według litewskiej ordynacji wyborczej.Ta ostatnia zaś w art.27 wyraźnie powiada,że "kto przybędzie i zamieszka w danej okolicy po rozpoczęciu układania list wyborczych,ten może być wciągnięty na listę o ile dostarczy zaświadczenia urzędu gminnego,że został wykreślony z listy wyborczej w owej miejscowości skąd przybył,bądź też że nie został w dawnej miejscowości na listę wyborczą wciągnięty".Ponieważ na Wielkiej Litwie wybory do Sejmiku nie mają miejsca,przeto zrozumiałą jest rzeczą,że każdy, kto się przeniósł na stały pobyt do Kłajpedy winien być wciągnięty na miejscowe listy wyborcze.Mimo tak jasnej sprawy,urzędy samorządowe kraju kłajpedzkiego kwestjonować zaczęły prawo i obowiązek wciągnięcia na listy wyborcze sejmikowe zamieszkałych na terenie Kłajpedy Litwinów,którzy pochodzili z Wielkiej Litwy.-

Właściwie mówiąc samo zainicjowania podobnego sporu jest bezprawne i niemożliwe, gdyż organy niższe nie mogą przecież wszczynać sporu w sprawie interpretacji ustawy,wydanej przez organy wyższe.Organy niższe,chociaż by nawet autonomiczne pełnić winne to,co drogą ustawową

postanowiły organy wyższe.W związku z tem rząd litewski postąpiłby całkiem prawnie, gdyby jął się odpowiednich kroków zmuszenia do należytej interpretacji ustaw litewskich.Wszelako rząd litewski tego nie uczynił,decydując się na czekanie,zanim samorządy kłajpedzkie z własnej inicjatywy zrozumieją,iż postępują błędnie i błąd swój n naprawią.Rząd wyczekiwał i zwlekał z rozpisaniem wyborów do Sejmiku zanim nie zostaną w należyty sposób ułożone listy wyborcze na terytorjum Kłajpedy.Przebieg wypadków wykazał,że rząd litewski nie stracił na tem,iż wyczekiwał i jął się środków represyjnych.Nieporozumienia kaxfx zakończyła się w sposób pokojowy.Listy wyborcze do Sejmiku już są układane w sposób należyty, to też i same wybory sejmikowe odbędą się w czasie odpowiednim.

Na obszarze Kłajpedy znów się zaczyna życie normalne.Dawne nieporozumienia przedstawiają dziś jedynie wartość historyczną.Szodziewać się należy,że wielka i mała Litwa przystąpią do współpracy bliższej i na przyszłość nieporozumienia nie będą miały miejsca.Nieporozumienia i zatargi nigdy nie przyniosą korzyści.Obszar Kłajpedy pod względem poziomu kulturalnego prześcignął Wielką Litwę. Wynika to już chociażby z tego,że Kłajpeda wywiera duży stosunkowo wpływ na polityczne życie Litwy.Wszelako mkxx obszar Kłajpedy możliwości tych nie wyzyskał w sposób odpowiedni.-

Wystawa rolniczo-przemysłowa w Kłajpedzie jest pierwszym krokiem do zbliżenia prawdziwego pomiędzy Kłajpedą a Wielką Litwą.Kłajpedzianie zapoznają się z produkcją rolną i przemysłową Litwy i nawiążą z tego tytułu ciaśniejsze więzy.Znów rolnicy litewscy będą mogli brać przykład z wyżej stojącego gospodarstwa rolnego w Kłajpedzie.Należy więc spodziewać się,że w przyszłości spory pomiędzy Kłajpedą a Kownem będą zupełnie wykluczone.-

"Lietuva" o wystawie rolniczo - przemysłowej w Kłajpedzie.-

"Lietuva" N.153 z dnia 11 lipca r.b. Artykuł p.t.:

"Otwarcie wystawy rolniczo-przemysłowej".- Streszczenie:

Dnia 10 lipca r.b. została przez Prezydenta Republiki Litewskiej p.Smetonę otwarta doroczna wystawa litewska rolniczo-przemysłowa w Kłajpedzie.-

Miejsca wystaw litewskich co roku się zmieniają.Były już wystawy w Kownie,w Szawlach,w roku bieżącym zaś w Kłajpedzie.W ten sposób daje się możliwość uczestniczenia w wystawach różnym prowincjom litewskim.Obszar Kłajpedy niewielki wziął udział w tegorocznej wystawie.- Jednakże bez porównania większy,aniżeli w wystawach dotychczasowych.Biorąc ogólnie rolnictwo w kraju kłajpedzkim stoi wyżej,aniżeli w innych okolicach Litwy.To też z korzyścią dla rolników z Wielkiej Litwy wystawa w Kłajpedzie da możność bliższego zapoznania się z poziomem rolnictwa w Kłajpedzie.-

Urządzenie wystawy w Kłajpedzie świadczy o tem że dobro Kłajpedy leży rządowi litewskiemu na sercu niemniej od dobra innych powiatów.Mimo,że Kłajpeda dość odległa jest od Kowna i od innych mkadx miast litewskich udzielono jednak Kłajpedzie pierwszeństwa.Przy tej sposobności niepodobna nie zauważyć,że pretensje Kłajpedzian do Litwy centralnej wynikają częstokroć z nieporozumień lub też z nieznajomości faktycznego stanu rzeczy.-Niedawno

powien przedstawiciel prasy niemieckiej oświadczył,że podczas pobytu jego w Kłajpedzie zdarzyło mu się słyszeć wiele utyskiwań,jakoby rząd centralny nie troszczy się o drogi na obszarze Kłajpedy.Gdy zaś wyjaśniło się,że drogami kłajpedzkiemi rząd centralny nie może nawet się zajmować,gdyż należą one do resortu autonomicznych władz Kłajpedy,przedstawiciel ~~xxxxx~~ prasy niemieckiej ogromnie się zdziwił,nie chcąc narazie w to wierzyć.Jest to jeden z licznych dowodów ignorancji,jaką Niemcy i całe mnóstwo Kłajpedzian zdradzają w zakresie spraw Kłajpedy.Pogłoski o rzekomym nie troszczeniu się rządu centralnego o Kłajpedę w dużej części pochodzą ze źródeł nieprzyjaznych dla państwa litewskiego usposobionych i tendencyjnie.Kto bowiem objektywnie chce spojrzeć na stan rzeczy,ten nie może nie zauważyć,że rząd centralny troszczy się o sprawy Kłajpedy w większym nawet stopniu,aniżeli o sprawy jakiejkolwiek innej prowincji.Ufać należy,że tegoroczna wystawa rolniczo-przemysłowa w Kłajpedzie w dużej mierze się przyczyni do zbliżenia Kłajpedy z Wielką Litwą.Kłajpedzianie o ile tylko zechcą będą mieli sposobność bliższego zapoznania się z odwiedzającemi wystawę działaczami litewskimi,organizacjami i t.d.Szczególnie ważną jest rzeczą, ażeby wzajemnie się zapoznali i weszli ze sobą w bliższe stosunki rolnicy obu krajów,stanowiący większość ludności zarówno na obszarze Kłajpedy,jak też na terytorjum Wielkiej Litwy.Wówczas bowiem podjęłoby się ciemnym żywiołom i płatnym agitatorom na gruncie kłajpedzkim możność oczerniania w oczach Kłajpedy Litwy,jako kraju nawpół dzikiego.-

Wracając do wystawy nie podobna nie podkreślić że jest ona nową wskazówką ekonomicznego i kulturalnego dźwigania się Litwy.Kto miał sposobność odwiedzenia ~~xxxx~~ wszystkich dorocznych wystaw litewskich, ten musi przyznać,że wystawy co roku wykazują coraz to wyższy poziom gospodarczy kraju.Wystawa tegoroczna w zestawieniu z wystawą pierwszą świadczy,jak daleko posunęła się Litwa naprzód.Z gruzów i popiołów powojennych i pookupacyjnych bez żadnej postronnej pomocy dźwignęła się Litwa gospodarczo i wciąż się pod tym względem doskonali.Tegoroczna wystawa powinna więcej niż jakakolwiek inna wzbudzić w Litwinach ~~xxxxxxxxx~~ zaufanie we własne siły,w potęgę pracy i oszczędności,wzbudzić ufność w jasną przyszłość

-------------ooo § ooo-------------

VII. E M I G R A C J A.

R u c h e m i g r a c y j n y n a L i t w i e.-

"Lietuvos Ukis" N.7 /58/ t.V.z lipca r.b. Artykuł p.t "Emigracja i jej znaczenie w życiu gospodarczem narodu". Streszczenie:

W ostatnich czasach nie bez przyczyny wiele się na Litwie pisze i mówi o emigracji i jej szkodliwości dla kraju.Podczas bowiem,gdy w 1925 roku departament ochrony obywatelskiej w ciągu całego roku wydał zaledwie 1019 wiz emigrantom,w ciągu 1926 roku wydano już 6,585 wiz,zaś w ciągu 4-ch pierwszych miesięcy 1927 roku aż 5,780 wiz. O ile emigracja w takim tempie posuwać się będzie dalej, to w roku bieżącym wyemigruje conajmniej 20 tysięcy osób t.zn.około 80% rocznego przyrostu naturalnego ludności. Mając zaś na względzie,że do krajów emigrują zwykle najsilniejsi i najzdrowsi ludzie, ekonomiczna wartość emigrantów w zestawieniu z tymi,co pozostają w kraju będzie jeszcze większa.Zrozumiałem jest przeto zaniepokojenie w sprawie wzrostu emigracji.Ekonomiczny dobrobyt narodu nie może się podnosić,o ile cały niemal przyrost ludności ma emigrować.

Ruch emigracyjny na Litwie nie jest rzeczą nową.Tak np: według danych statystycznych w 1897 roku zamieszkiwało w guberniach rosyjskich 160,000 osób pochodzących z gub.Kowieńskiej, 140,000 z gub.Wileńskiej i 120,000 z Grodzieńskiej,łącznie 420,000.Niezależnie od tego do samych Stanów Zjedn.Amer.Półn. emigrowało przed wojną około 15 - 25,000 Litwinów,nie licząc emigrantów z Litwy innych narodowości.W ciągu 15 lat emigracja litewska do Ameryki pochłonęła przeszło 252,000 ludzi w tej liczbie 170,000 /68%/ mężczyzn i 228,000 /90%/ osób w wieku 14 - 45 lat,to znaczy w samym rozkwicie sił.W 1899 roku przybyło do Stanów Zjedn.Am.Półn.6,858 Litwinów,w tem 5,991 mężczyzn i 1,567 kobiet; w 1900 roku - 10,311 Litwinów,w czem 7,683 mężczyzn i 2,628 kobiet,1901 roku 8,835 Litwinów, w cze 6,499 mężczyzn i 2,336 kobiet.1902 r.- 11,629 Litwinów w tem 8,576 mężczyzn i 3,053 kobiet.W 1903 r. 14,432 Litwinów w tem 10,721 mężczyzn i 3,711 kobiet,1904 r. 12,780 w czem 8,854 mężczyzn i 3,926 kobiet, 1905 r. - 18,604 Litwinów, w czem 13,842 mężczyzna i 4,752 kobiet,w 1906 r. - 14,257 Litwinów w czem 9,429 mężczyzn i 4828 kobiet,1907 r.25,884 Litwinów w czem 18,716 mężczyzn i 7,168 kobiet,w 1908 r.13,720 w czem 8,522 mężczyzn i 5,198 kobiet,1909 r.15,254. Litwinów w czem 10,254 mężczyzna i 4,970 kobiet,1910 r. 22,714 Litwinów, w czem 15,360 meżczyzn i 7,354 kobiet,1911 r. 17,027 Litwinów w czem 10,473 i 6,554 kobiet, 1912 r. 14,078 Litwinów w czem 8,098 mężczyzn i 5,980 kobiet, w 1913 r. 24,647 Litwinów, w czem 16,069 mężczyzn i 8,578 kobiet,1914 rok 21,584 Litwinów, w czem 12,282 mężczyzn, i 9,302 kobiet.Łącznie w ciągu wspomnianych 15 lat przybyło do Ameryki 552,594 Litwinów,w czem 170,699 mężczyzn i 81,895 kobiet.-Powyższe dane wskazują wyraźnie,że przedwojenna emigracja z Litwy obejmująca samych Litwinów była znacznie większa,aniżeli obecna emigracja z Litwy bez różnicy narodowości.O ile bowiem przed wojną emigrowało przeciętnie do Ameryki po 16,000 samych Litwinów,to obecnie cyfra ta jest znacznie niższą i obejmuje inne narodowości Emigracja z Litwy powojennej nie powinna być uważana za jakiś nowy objaw,a tylko za kontynuację emigracji dawniejszej.-

Emigracja obecna może się wydawać katastrofalną jedynie dla tych,którzy o objawach życia litewskiego sądzą na podstawie danych statystycznych lat ostatnich.Należy przecież pamiętać,że w okresie wielkiej wojny emigracja bynajmniej nie dlatego się wstrzymała,ażeby miały być usunięte jej przyczyny,a tylko wskutek tego,że niepodobieństwem było przedostać się do Stanów Zjedn.Tem się też tłumaczy,że po 1914 roku emigracja litewska do Ameryki zmalała gwałtownie niemal o 95%.Nie było to objawem normalnym,jak to już zresztą powyżej się zaznaczyło.-

W okresie 1908 - 1925 rok reemigrowało do Stanów Zjedn.Am.Półn.25,4% Litwinów,a więc zaledwie czwarta część, podczas gdy 3/4 pozostała na obczyźnie na wieczne czasy.Strata dla narodu,jaka z tego powodu wynikła wyniosła dla Litwy we wspomnianym okresie 2,8% /emigracja netto /.-

Mówiąc o przyczynach emigracji z Litwy szukać ich należy przedewszystkiem w przyrodzonych warunkach życia na Litwie.Obecnie na 1-km.kw.zamieszkuje na Litwie niemal 40 ludzi,podczas gdy przeciętne zaludnienie Europy wynosi 45 ludzi na km-kw.Litwa pod względem gęstości zaludnienia stoi wyżej od Estonji,Findlandji,Norwegji i t.d.Tem niemniej jednak Litwa należy do kraju dość rządko zaludnionego.Zdawałoby się więc napozór,że rządkość zaludnienia ułatwiałaby na Litwie walkę o byt,wszelako warunki bytowania są na Litwie jeszcze zbyt ciężkie,ażeby mogły zachęcać do gęstszego osiadania.Możliwem do osiągnięcia byłoby to jedynie wtedy,gdyby poziom gospodarczy Litwy stał na wysokości chociażby Danji,zbliżonej do Litwy pod względem warunków naturalnych.-

Błędnem byłoby usiłowanie nagłego zatrzymania emigracji przed uprzedniem podniesieniem warunków życia na Litwie.Jedynie stopniowo da się osiągnąć zahamowanie emigracji do czego zmierzać należy dwiema drogami:1/dążenie do ~~[illegible]~~ wytworzenia na Litwie najdogodniejszych warunków bytowania i 2/ochrona emigrantów litewskich zagranicą przed wynarodowieniem tak ażeby Litwini emigrowali do obcych krajów nie w celu osiadania tam na stałe,a tylko na zarobki czasowe.-

K o m u n i k a t u r z ę d o w y "L i e t u v y" o e m i g r a c j i d o B r a z y l j i.-

"Lietuva" N.154 z 12 lipca r.b.Streszczenie:

Codziennie wyjeżdża do Brazylji przeciętnie około 40 ludzi z Litwy: w kwietniu cyfra ta wynosiła około 60 ludzi,zaś w maju nawet około 80.Emigracja zmniejsza się z kilku przyczyn:1/z racji zakazu namawiania ludności do wyjazdu za ocean,2/z racji bardziej ostrej kontroli nad działalnością biur emigracyjnych celem zapobieżenia wyzyskowi emigrantów,3/z racji lata i nadziei na lepsze urodzaje niż w roku ubiegłym,4/wskutek nawoływań prasy litewskiej i niezbyt zachęcających obrazów z życia emigracyjnego w Brazylji.Walka z emigracją toczyć się będzie w dalszym ciągu.Rzecz zrozumiała jednak,że drogą sztucznych policyjnych środków niepodobna będzie w zupełności zapobiec emigracji,która ustanie dopiero wówczas,gdy ulegnie naprawie stan gospodarczy kraju.Obecny rząd dokłada poważnych wysiłków,ażeby stan gospodarczy kraju podnieść jak najwyżej.-

X. K R O N I K A . a/Zagraniczna.-

R o k o w a n i a l i t e w s k o - n i e m i e c k i e .- Prasa litewska podaje, iż rokowania ekonomiczne pomiędzy Litwą a Niemcami odbędą się około 20 lipca. Oficjalnym przedstawicielem litewskiej delegacji będzie p. Sidzikauskas, układami jednak będzie kierował dr. Karvialis.-

Z a p r z e c z e n i e p r z e z E l t ę p o g ł o s e k o p o r o z u m i e n i u p o l s k o - l i t e w s k i e m .- Litewska agencja telegraficzna zaprzecza pogłoskom podanym przez prasę niemiecką, jakoby między Polską a Litwą toczyły się rokowania w sprawie nawiązania stosunków politycznych. Wiadomości te nie odpowiadają prawdzie - pomiędzy rządem polskim a rządem litewskim nie odbywają się żadne rokowania.-

K o n g r e s z b l i ż e n i a l i t e w s k o - ł o t e w s k i e g o . Dnia 15 - 17 lipca r.b. w Kłajpedzie odbędzie się VI-sty kongres zbliżenia litewsko-łotewskiego.-

b/ Kronika wewnętrzna.-

P o l e c e n i e c e n z u r y n a z y w a n i a K o w n a - K a u n a s e m . Cenzura litewska wydała zarządzenie polskiej, niemieckiej, rosyjskiej i żydowskiej prasie, aby nie używała już słowa Kowno lecz - Kaunas.-

P o d r ó ż P r e z y d e n t a P a ń s t w a .- Dnia 7 lipca o godz. 8 rano Prezydent Państwa p. Smetona w towarzystwie szefa swej kancelarji Bielskisa, naczelnego dowódcy armji gen. Żukauskasa, naczelnika sztabu generalnego Daukantasa udał się samochodem w dłuższą podróż na prowincję. Prezydent odwiedzi Kłajpedę, gdzie otworzy wystawę oraz Żmudź, Telsze, Kretyngę, Połągę, Szkudy, Mosiady, Dorbiany oraz cały szereg mniejszych miasteczek i wsi. Z powrotem Prezydent przybędzie do Kaunasa 19 lipca.-

Z j a z d m ł o d z i e ż y p o s t ę p o w e j .- Dnia 24 i 25 lipca ma się odbyć w Kaunasie zjazd litewskiej młodzieży postępowej.-

c/Kronika z zakresu spraw mniejszościowych.-

Z b e z c z e s z c z e n i e c m e n t a r z a ż y d o w s k i e g o w P i l w i s z k a c h .- Z Kowna donoszą: Komendant policji w miasteczku Pilwiszki przy Kownie wydał zarządzenie, aby zwęzić do połowy cmentarz żydowski, który znajduje się przy miasteczku celem utworzenia alei spacerowej w owem miejscu. Policja wykonała to w sposób iście barbarzyński, prawie wszystkie nadgrobki zostały zniszczone, kości nieboszczyków porozrzucane są na sąsiednich polach. Ludność żydowska kilkakrotnie interwenjowała u wyższych władz administracyjnych, aby nie bezczeszczono grobów żydowskich, lecz bez skutku. Rabin m. Pilwiszek ogłosił post publiczny dla całej ludności żydowskiej. Kilkaset rodzin żydowskich w bożnicach opłakiwało zmarłych, którym zakłócono spokój wieczysty i których zbezczeszczono.-

P o l s k i e g i m n a z j a s p e c j a l n e .- W kwietniu i maju r.b. w zarządzie głównym T-wa "Pochodnia" odbyły się narady przy udziale przedstawicieli tow. oświatowych, dyrektorów gimnazjów i delegatów Komitetów Rodzicielskich, polskich szkół średnich. W wyniku tych narad, jak wiadomo sformułowano wniosek zmierzający do tego, że istniejące w Litwie gimnazja polskie winne być bardziej dostosowane do wymagań życia praktycznego. Konkretnie chodziłoby o pozostawienie niewięcej jak jednego gimnazjum humanistycznego, jednego realnego, zaś o przekształcenie jednego humanistycznego na gimnazjum rolnicze i drugiego na gimnazjum ekonomiczno-komercyjne-.

Ostatnio odbyło się posiedzenie rady T-wa "Pochodnia",w którem zrzeszone są wszystkie polskie towarzystwa kulturalno-oświatowe.Rada "Pochodni" zaakceptowała wnioski narad wiosennych i upoważniła zarząd główny do ich realizacji.Dowiadujemy się obecnie,że powyższe zamierzenia naszych kół oświatowych były bardzo przychylnie przyjęte przez pp.Ministrów oświaty i rolnictwa.Jest więc nadzieja,że jeszcze z początkiem roku szkolnego 1927/28 uda się poszczególnym towarzystwom oświatowym wprowadzić w ich gimnazjach pierwsze równoległe klasy nowych specjalnych odgałęzień.-

d/Kronika Kłajpedzka.-

Z K ł a j p e d y . - "Rigasche Rundschau" donosi z Kłajpedy, iż w przeddzień otwarcia litewskiej wystawy przemysłowo-rolnej w Kłajpedzie rozegrały sue tam wypadki,które wywarły w kołach politycznych Kłajpedy silne wzburzenie.Kłajpedzkie koła gospodarcze ogłosiły bojkot wystawy na znak protestu przeciwko dalszemu utrzymaniu stanu wojennego na obszarze Kłajpedy.Dopiero w ostatniej chwili na wiadomość,że na otwarciu wystawy obecny będzie Prezydent Smetona zaniechano tego drastycznego środka.- Władze litewskie odmówiły wizy wyjazdowej korespondentowi "Koeln Allg.Ztg" z powodu wrogiego stanowiska tego dziennika względem Litwy.W odpowiedzi związek prasy niemieckiej odwołał specjalnych korespondentów niemieckich z Kłajpedy i postanowił zamieszczać w prasie tylko krótkie notatki o wystawie.Prasa kłajpedzka i kierownicze koła polityczne postanowiły zająć ~~kierowniczę~~ narazie stanowisko wyczekujące.Sytuacja zaostrzyła się na wiadommość o aresztowaniu naczelnego redaktora "M.Rundschau" na skutek ukazania się pustego miejsca z powodu skreślenia przez cenzurę Obecne przepisy litewskie nakazują wypełnienie skreślonych ustępów nowym materjałem.Na znak protestu "Mem.Dampfboot"postanowiła nie zamieszczać z wystawy żadnych sprawozdań.Naprężenie ustało dopiero po wypuszczeniu na wolność aresztowanego redaktora. Władze litewskie na czele z prezydentem Smetoną były bardzo licznie reprezentowane na wystawie.Smetona wygłosił mowę,w której wyraża nadzieję,że współpraca na polu gospodarczem wywrze korzystny wpływ także i na inne dziedziny.-

U s t ę p s t w o N i e m i e c w o b e c L i t w y .- "Taegliche Rundschau" potwierdza wiadomość,że generalny konsul niemiecki w Kłajpedzie dr.Mudra zostanie niebawem z tego stanowiska odwołany.Dziennik przypomina, że dr.Mudra był oddawna zaciekle zwalczany przez nacjonalistów litewskich,którzy domagali się ustawicznie jego odwołania.Rząd niemiecki ze względu na krytyczną sytuację w stosunkach litewsko-niemieckich nie mógł zadośćuczynić temu żądaniu,obecnie jednak,kiedy stosunki między Rzeszą a Litwą zaczynają przybierać charakter normalny,rząd Rzeszy przychylił się do żądania litewskiego,tembardziej, że sam dr.Mudra życzył sobie przeniesienia na inne stanowisko.-

e/ Kronika gospodarcza.-

S t a t y s t y k a t r a n z y t u z a k w i e c i e ń
Według danych Centralnego Biura Statystycznego w kwietniu r.b. przewieziono tranzytem przez Litwę 46544,6 tonn rozmaitych towarów,w tej liczbie z Anglji do Niemiec przez komorę celną w Ruśni 26.507 tonn węgla.Najwięcej towarów tranzytowych nadeszło z Niemiec - 15.885 tonn,następnie z Rosji Sowieckiej - 3.963,7 tonn i w końcu z Łotwy - 189 tonn. /E/.-